

WBTR: de veranderingen voor de STICHTING: op een rij en toegelicht

Notitie van: stichting AdviesBrigade te Arnhem, 22 juni 2021

Per 1-7-2021 is de WBTR van kracht, wat is er veranderd voor de stichting?

De WBTR is de afkorting voor 'Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen'. Deze wet geeft nieuwe regels voor hoe het bestuur en het toezicht van stichtingen en verenigingen.

Hieronder zijn de belangrijkste punten die met de WBTR zijn veranderd voor stichtingen opgesomd en nader toegelicht. De nummers achter de kopjes verwijzen naar de wetsartikel van Boek 2 Burgerlijk Wetboek.

1. De taak van het Bestuur van de stichting (291)

Bij de vervulling van hun taken dienen de bestuurders zich te richten naar het belang van de stichting en de met haar verbonden onderneming of organisatie. Dat klinkt logisch, maar dat was tot nu toe niet in de wet vastgelegd. Voor een bestuur dat in de vervulling van zijn taak het belang van de stichting al als leidend ziet zal hierdoor niets veranderen.

2. In een stichting kan een RvC worden aangesteld (286 en 292a)

De WBTR geeft nu expliciet de mogelijkheid om in de statuten van een stichting een Raad van Commissarissen (RvC) aan te stellen. De RvC is een intern toezichthoudend orgaan. Die wettelijke grondslag voor een toezichthoudend orgaan in een stichting bestond nog niet, maar werd in de praktijk soms wel toegepast.

De RvC kan ook Raad van Toezicht (RvT) worden genoemd, daartussen bestaat geen verschil.

De RvC heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in de stichting en de met haar verbonden onderneming of organisatie. De RvC staat het bestuur met raad terzijde. Bij de vervulling van hun taak richten de commissarissen zich naar het belang van de stichting en de met haar verbonden onderneming of organisatie.

Een RvC kan echter niet worden aangesteld als er sprake is van een bestuur met uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders ('one tier board', zie hierna onder 9). Bij een 'one tier board' zijn de niet-uitvoerende bestuurders namelijk feitelijk de commissarissen.

3. Informatieverstrekking door Bestuur aan RvC (292a)

Het Bestuur verstrekt aan de RvC tijdig de voor de uitoefening van diens taken noodzakelijke informatie en stelt ten minste een keer per jaar de RvC schriftelijk op de hoogte van de hoofdlijnen van het strategisch beleid, van de algemene en financiële risico's en van de gebruikte beheers- en controlesystemen.

4. Schorsing bestuurders van stichting door RvC (292a)

Tenzij anders in de statuten is bepaald, is de RvC bevoegd iedere bestuurder te allen tijde te schorsen. Deze schorsing kan echter te allen tijde door het orgaan dat bevoegd is tot benoeming van de bestuurders ongedaan worden gemaakt.

5. Bestuurder van stichting heeft geen ontslag bescherming meer (131 en 298a)

Als een bestuurder een arbeidsovereenkomst heeft met de stichting is voor ontslag geen ontslagvergunning van het UWV meer vereist. Door de WBTR wordt die ontslag bescherming aan de statutair bestuurder van de stichting ontnomen. De positie van die bestuurder met een arbeidscontract wordt daarmee gelijkgetrokken met de positie van de bestuurders van de andere rechtspersonen (zoals verenigingen, BV en NV). Wordt de bestuurder ontslagen door het orgaan dat daartoe bevoegd is dan kan die bestuurder geen herstel van de arbeidsovereenkomst vorderen. De ontslagen bestuurder-werknemer kan dan alleen nog een vergoeding vorderen op grond van kennelijk onredelijk ontslag, bij de rechtbank (en dus niet bij de kantonrechter).

Tip: voor de bestuurder van een stichting met een arbeidscontract is dit een wezenlijke wijziging. Zij/hij verliest de ontslag bescherming. Bij veel niet-commerciële stichtingen zal het bestuur echter uit vrijwilligers bestaan en is er daarnaast hooguit een directeur/beheerder/medewerker die een arbeidscontract heeft of via pay-rolling of een zzp-contract wordt ingehuurd. Voor werknemers van de stichting die geen bestuurder zijn blijft de ontslagbescherming bestaan.

6. Tegenstrijdig belang regeling voor bestuurders en leden RvC (291 en 292a)

Tegenstrijdig belang houdt in: dat een bestuurder of commissaris een belang heeft bij een besluit van de stichting dat tegenstrijdig is met dat van de rechtspersoon. Dat is aan de orde wanneer zij zelf of hun partner of een familielid een belang hebben bij dat besluit, bijvoorbeeld een contract met de stichting sluiten voor de huur van ruimte of de koop van spullen. De wet kende geen regeling voor tegenstrijdig belang bij stichtingen. De WBTR introduceert een nieuwe uniforme regeling voor besluitvorming bij tegenstrijdig belang voor stichtingen en verenigingen. Deze nieuwe regeling is gelijk aan de regeling tegenstrijdig belang die al geldt voor de NV en BV.

Nieuwe regeling Tegenstrijdig belang in Bestuur/RvC van de stichting
Bestuurders met tegenstrijdig belang mogen niet deelnemen aan de besluitvorming in het bestuur. Als alle bestuurders een tegenstrijdig belang hebben is het Bestuur niet bevoegd het besluit te nemen. De RvC is in dat geval bevoegd het besluit te nemen. Indien er bij de stichting geen RvC is en alle bestuurders hebben een tegenstrijdig belang dan kan het Bestuur toch een besluit nemen, mits de overwegingen die tot het besluit hebben geleid schriftelijk worden vastgelegd.

Voor de besluitvorming in de RvC van de stichting geldt dezelfde tegenstrijdig belang regeling, met dien verstande dat wanneer alle leden van de RvC een tegenstrijdig belang hebben de RvC toch het besluit kan nemen, mits de overwegingen die tot het besluit hebben geleid schriftelijk worden vastgelegd.

Tip: handel in Bestuur en RvC overeenkomstig deze tegenstrijdig belang regeling en neem deze regeling alvast op in het bestuursreglement en het reglement voor de RvC (of het huishoudelijk reglement van de stichting). Tzt moet deze regeling ook in de statuten worden vastgelegd, voor zover dit er niet al zo staat.

7. Regeling voor (tijdelijke) vervanging van een bestuurder/lid RvC (291 en 292a)

De stichting moet een regeling hebben voor definitieve en tijdelijke vervanging van de bestuurders en de leden van de RvC (indien een RvC is aangesteld). Het gaat bijvoorbeeld om vervanging bij aftreden, ontslag of overlijden of bij ziekte, schorsing of andere (tijdelijke) afwezigheid. Die regeling moet in de praktijk worden gevolgd en tzt in de statuten worden opgenomen, voor zover die er niet al in staat.

De wet spreekt over 'ontstentenis' (definitieve vervanging) en 'belet' (tijdelijke vervanging).

Tip: stel als Bestuur en RvC een regeling op voor (tijdelijke) vervanging van bestuurders/commissarissen en leg die vast in een reglement en tzt in de statuten, tenzij de statuten al zo'n regeling bevatten.

8. Beloning voor Bestuur en RvC (292a)

De statuten van een stichting kunnen bepalen dat de bestuurders en de RvC een beloning (bezoldiging) wordt toegekend.

Let op: voor een ANBI stichting geldt als eis dat aan de bestuurders geen bezoldiging mag worden toegekend (wel onkosten vergoeding).

9. Alternatief voor RvC: uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders (291a)

Met de WBTR wordt er een alternatief gegeven voor het aanstellen van een RvC naast een Bestuur. In de statuten van een stichting kan in het Bestuur een onderscheid worden gemaakt tussen uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders (dat noemen we een 'one tier board'). In dat geval zitten de toezichthouders (de RvC) als niet-uitvoerende bestuurders in het Bestuur, samen met de uitvoerende bestuurders.

Bij de benoeming wordt bepaald of de bestuurder uitvoerend of niet-uitvoerend bestuurder is. Aan een uitvoerende bestuurder kan niet worden toebedeeld:

- het voorzitterschap van het Bestuur,
- het doen van voordrachten voor benoeming van een bestuurder; en
- het vaststellen van de bezoldiging van uitvoerende bestuurders.

De toezichthoudende taak van de niet-uitvoerende bestuurders kan hen niet worden ontnomen.

De uitvoerende bestuurders doen niet mee aan de beraadslaging over hun beloning. Het Bestuur (een one tier board) kan een uitvoerende bestuurder te allen tijde schorsen.

10. Persoonlijke aansprakelijkheid van bestuurders en RvC ingeval van faillissement (138, 300a)

Algemene opmerkingen over persoonlijke aansprakelijkheid

In de wet ontbrak een expliciete bepaling over persoonlijke aansprakelijkheid van de bestuurders en de commissarissen van de stichting ingeval van faillissement. Zo'n regeling bestond er al wel voor de NV en de BV. Met de WBTR is deze aansprakelijkheidsregeling ook van toepassing verklaard op de stichtingen en verenigingen.

Voor niet-commerciële stichtingen en verenigingen geldt een minder streng regiem voor persoonlijke aansprakelijkheid dan voor commerciële stichtingen en verenigingen.

Alleen de faillissementscurator kan de vordering instellen.

De bestuurders en leden RvC zijn persoonlijk hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden van de stichting bij faillissement, ingeval:

- het bestuur/de RvC zijn taken **kennelijk onbehoorlijk** heeft vervuld; én
- aannemelijk is dat dit een **belangrijke oorzaak is van het faillissement**.

Voorbeelden van onbehoorlijke vervulling van taken:

- Niet voldoen aan de boekhoudplicht (zie hierna **punt 11**);
- Niet publiceren van de jaarrekening, terwijl dat verplicht is (zie hierna **punt 12**);
- Fraude plegen;
- Willens en wetens een overeenkomst aangaan of handeling verrichten die tot gevolg heeft dat de rechtspersoon haar schulden niet meer kan voldoen.

Bij niet-commerciële stichtingen moet de faillissementscurator het bewijs leveren van de kennelijk onbehoorlijke taakvervulling door het Bestuur en/of de RvC. Hij moet daarnaast aannemelijk maken dat deze onbehoorlijke taakvervulling een belangrijke oorzaak van het faillissement van de stichting is.

Voor persoonlijke aansprakelijkheid op grond van kennelijk onbehoorlijke taak uitoefening is dan nog vereist:

- een persoonlijke ernstige verwijtbaarheid omtrent de onbehoorlijke taak uitoefening van de bestuurder/het lid van de RvC; en

Dus als de bestuurder/het lid van de RvC bewijst dat de onbehoorlijke taakvervulling door het bestuur niet aan haar/hem persoonlijk te wijten is en zij/hij zelf niet nalatig is geweest in het treffen van maatregelen om de gevolgen daarvan af te wenden, is zij/hij niet persoonlijk aansprakelijk.

Ook is er geen persoonlijke aansprakelijkheid als de bestuurder/het lid van de RvC kan bewijzen dat die handeling géén belangrijke oorzaak van het faillissement is.

Persoonlijke aansprakelijkheid gaat niet verder terug dan de taakvervulling in de periode van 3 jaar voorafgaande aan het faillissement van de stichting.

Een decharge/kwijting verlening aan een persoon staat aan aansprakelijkheid niet in de weg. De bestuurder/het lid van de RvC kan de aansprakelijkheidsvordering niet verrekenen met een vordering van haar/hem op de stichting.

Tip: als een Bestuur en een RvC van een niet-commerciële stichting op behoorlijke wijze hun bestuurstaken respectievelijk toezichthoudende taken vervullen, valt er in beginsel geen persoonlijke aansprakelijkheid te vrezen, ook al gaat de stichting failliet.

Tip: Wil je meer weten over de boekhoudplicht en de publicatieplicht in relatie tot persoonlijke aansprakelijkheid (bij niet-commerciële en commerciële stichtingen), lees dan punten 11 en 12 hierna.

11. Onbehoorlijke taakvervulling: Niet voldoen aan boekhoudplicht (10, 138 en 360)

Wat houdt de boekhoudplicht in?

- Het bestuur is verplicht van de vermogenstoestand van de stichting van alles betreffende de werkzaamheden van de stichting op zodanige wijze een **administratie te voeren** en de daartoe behorende boeken en bescheiden en andere gegevensdragers op zodanige wijze **te bewaren**, dat **te allen tijde de rechten en verplichtingen van de stichting kunnen worden gekend**.
- Het bestuur is voorts verplicht jaarlijks **binnen 6 maanden** na het einde van het boekjaar (doorgaans het kalenderjaar) een **balans** en een **staat van baten en lasten** op te maken.
Grote commerciële stichtingen (met een onderneming met > 6 miljoen omzet per jaar) moeten aan bepaalde minimum eisen voldoen t.a.v. de op te maken jaarrekening.
- De boeken en bescheiden en andere gegevensdragers met de administratie van de stichting moeten **7 jaar worden bewaard**.

Tip: het bestuur van de stichting dient, in het kader van de boekhoudplicht, er voor zorg dragen:

1. Dat er een goed georganiseerd en werkend proces is voor het verzamelen, vastleggen, verwerken en verstrekken van de noodzakelijke informatie ten behoeve van het besturen en doen functioneren van de stichting;
2. Dat de gevoerde administratie van de financiën, de balans en staat van baten en lasten per jaar, overeenkomsten, vergaderingen, besluiten, statuten en interne reglementen en de activiteiten van de stichting juist en compleet is en deze 7 jaar worden bewaard.
3. Dat er op basis van de uitkomst van dit proces en deze administratie snel en correct verantwoording kan worden afgelegd over:
 - a. de financiële positie van de stichting (de debiteuren- en crediteurenposities, de liquiditeiten en de overige belangrijke balansposten);
 - b. juridische positie van de stichting (overeenkomsten met derden);
 - c. het functioneren van de stichting (interne procedures en reglementen en activiteiten verslagen);
 - d. het gevoerde bestuur (getekende notulen van de vergaderingen en besluiten van het Bestuur en de RvC (indien aangesteld).

Niet-commerciële stichtingen, die niet voldoen aan de boekhoudplicht

Bij stichtingen die geen onderneming voeren levert het niet voldoen aan de boekhoudplicht **niet automatisch onbehoorlijk bestuur** op. Maar het zal bij de boordeling daarvan wel een rol spelen. Er is dan dus een **bepakt risico** voor **persoonlijke aansprakelijkheid**.

Tip: Daarom is het ook voor bestuurders en commissarissen van niet-commerciële stichtingen noodzakelijk om er voor te zorgen dat aan de boekhoudplicht wordt voldaan.

Commerciële stichtingen, die niet voldoen aan boekhoudplicht

Voor de volledigheid wordt hieronder aangegeven wat geldt voor commerciële stichtingen. Bij stichtingen met een onderneming (die onderworpen zijn aan de vennootschapsbelasting) leidt het niet voldoen aan de boekhoudplicht tot een **groot risico** voor **persoonlijk aansprakelijkheid** van bestuurders en leden van de RvC.

Indien zo'n commerciële stichting de wettelijke boekhoudplicht niet nakomt **staat het onbehoorlijk bestuur vast**. Tevens wordt dan **vermoed** dat dit een **belangrijke oorzaak** van het faillissement is. De bestuurder/lid RvC kan zijn persoonlijke aansprakelijkheid dan slechts voorkomen door aan te tonen:

- dat haar/hem persoonlijk géén verwijt te maken is omtrent het effect van niet nakoming van de boekhoudplicht (bijvoorbeeld dat zij/hij heeft aangedrongen op nakoming boekhoudplicht en is afgetreden nadat dit niet is opgevolgd);
- dat het niet nakomen van de boekhoudplicht géén belangrijke oorzaak van het faillissement is.

12. Onbehoorlijke taakvervulling: Niet voldoen aan publicatieplicht jaarrekening (138 en 394)

Niet commerciële stichtingen hebben geen publicatieplicht

Voor stichtingen die geen onderneming voeren (niet vennootschapsbelasting plichtig zijn) geldt **geen publicatieplicht** voor de jaarrekening. Dus bestaat hier **geen risico van persoonlijke aansprakelijkheid** van bestuurders of leden van de RvC als gevolg van het feit dat de jaarrekening niet wordt gepubliceerd. Voor bepaalde niet-commerciële stichtingen schrijft de wet echter wel een publicatieplicht voor, bijv. zorginstellingen.

ANBI stichtingen

ANBI's zijn geen ondernemingen maar moeten wel allerlei informatie openbaar maken op hun website over hun financiën en activiteiten, waaronder een jaarrekening. Dat is echter iets anders dan de hier bedoelde publicatieplicht jaarrekening.

Commerciële stichtingen, die niet voldoen aan publicatieplicht

Voor de volledigheid wordt hieronder aangegeven wat geldt voor commerciële stichtingen. Grote commerciële stichtingen (met een onderneming met > 6 miljoen omzet per jaar) zijn verplicht de jaarrekening te **publiceren** (te deponeren bij de KvK). Voor kleine stichtingen die een onderneming voeren geldt de publicatieplicht niet, tenzij een bijzondere wet dat voorschrijft, bijv voor zorginstellingen.

Bij de (commerciële) stichtingen die verplicht zijn de jaarrekening te publiceren bestaat er een **groot risico** voor **persoonlijk aansprakelijkheid** van bestuurders en leden van de RvC. Indien het bestuur van zo'n (grote commerciële) stichting de jaarrekening niet (tijdig) publiceert **staat het onbehoorlijk bestuur vast**. Tevens wordt dan **vermoed** dat dit een **belangrijke oorzaak** van het faillissement is. De bestuurder/lid RvC kan zijn persoonlijke aansprakelijkheid dan slechts voorkomen door aan te tonen:

- dat haar/hem persoonlijk géén verwijt te maken is omtrent het effect van niet nakoming van de publicatieplicht (bijvoorbeeld dat zij/hij heeft aangedrongen op nakoming ervan en is afgetreden toen dit niet is opgevolgd);
- dat het niet nakomen van de publicatieplicht géén belangrijke oorzaak van het faillissement is.

13. Meer dan 1 stem voor een lid van het Bestuur en een lid van de RvC (291 en 292a)

De WBTR introduceert dat in de statuten van de stichting aan een bestuurder of een lid van de RvC meer dan 1 stem kan worden toegewezen in vergaderingen van het Bestuur/de RvC.

Het aantal toegewezen stemmen mag per bestuurslid/lid van de RvC echter nooit hoger zijn dan het aantal stemmen van de andere bestuurders of commissarissen tezamen.

Tip: In de praktijk zal het toekennen van meerdere stemmen aan een bestuurslid of lid van de RvC niet vaak voorkomen en ook niet snel wenselijk zijn.

14. Aanbeveling of voordracht (her)benoeming lid RvC (292a)

Bij een aanbeveling of voordracht tot (her)benoeming van een lid van de RvC moet van de kandidaat worden meegedeeld:

- zijn leeftijd,
- zijn beroep,
- de functies die zij/hij bekleedt of heeft bekleed voor zover die van belang zijn in verband met de vervulling van de taak van een commissaris,
- aan welke rechtspersonen zij/hij reeds als commissaris is verbonden.

De aanbeveling en de voordracht tot benoeming of herbenoeming worden gemotiveerd.

Bij herbenoeming wordt rekening gehouden met de wijze waarop de kandidaat haar/zijn taak als commissaris heeft vervuld.

Disclaimer:

Deze notitie over de WBTR is gemaakt door de Stichting AdviesBrigade te Arnhem.

Aan deze notitie is de grootste zorg besteed, maar het is slechts een samenvatting van belangrijke wijzigingen voor stichtingen als gevolg van het van kracht worden van de WBTR. Daarom kan Stichting AdviesBrigade niet garanderen dat de informatie in de notitie volledig en correct is. Kijk voor een volledig beeld van de WBTR naar de wettekst zelf [gepubliceerd door de overheid](#). De Stichting AdviesBrigade en de aan haar verbonden adviseurs zijn niet aansprakelijk voor schade als gevolg van de inhoud of het gebruik van deze notitie.

